

SZABÓ CSILLA

Módszertani ötletek az átváltási műveletek tudatosítására

Methodological ideas for acquiring transfer operations

The study offers a set of methodological ideas for colleagues involved in the teaching of (specialised) translation at translation training institutions to practise transfer operations in English–Hungarian and Hungarian–English translation classes. The author presents a total of eight exercises (relying on two simple literary texts, three media/journalistic texts and three domain-specific texts) to demonstrate what ideas could be used to help students acquire the adequate application of lexical and grammatical transfer operations. The paper presents online and on-site tasks that can be typically applied in the framework of translation courses/seminars. It provides detailed task descriptions, the aims and the intended learning outcomes, offers various tips for preliminary or follow-up exercises, specifies the source excerpts (if available), as well as providing some target renditions. The aim of the tasks is, as well as focusing on various transfer operations, to simultaneously develop several competences required for carrying out specialised translation tasks at a high standard.

Keywords: methodological ideas, transfer operations, task descriptions, exercises for translators translation training

Bevezetés

A 2018. február 8-án, a Károli Gáspár Református Egyetemen megrendezett, Fordításoktatás szakmai nap címet viselő konferencián az *átváltási műveletek* szerepét, és a Klaudy Kinga által rendszerezett lexikai és grammatikai műveletek (Klaudy 1997, 1999, 2003, 2007) elsajátítására vonatkozó stratégiákat járták körül a résztvevők a fordítás oktatásában. Körünkben volt Klaudy Kinga is, aki egyrészt előadást tartott az átváltási műveletek rendszeréről, majd a szekciók közötti beszélgetés során azt kérdezte a jelenlevő oktatóktól és hallgatóktól, hogy tapasztalatuk szerint mennyire tudják alkalmazni a végzett fordítók az átváltási műveleteket; mennyire épülnek be ezek az ismeretek a fordítási gyakorlatukba. Nyilvánvaló, hogy a hallgatók szemszögéből nézve nehéz erre a kérdésre kielégítő választ adni (viszont remek kutatási téma lehetne egy doktorandusz számára!). A jelenlevő oktatók és hallgatók közül azonban többen is alátámasztották, hogy az átváltási műveletek használata, illetve tudatosítása egyfelől a fordítójelöltek hasznára válik, másfelől az oktatók számára is egyfajta rendszerezett megközelítést, azaz egy konkrét rendszerbe foglalt ismeretátadást tesz lehetővé.

A BME TFK (Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Tolmács- és Fordítóképző Központjának) szakfordító hallgatói az átváltási műveletekkel a fordítástechnikai alapozás során több ízben is találkoznak: a kontrasztív nyelvészet stúdium keretében főként mondatszinten végeznek elemzéseket, míg a Fordítástechnika I.

tárgy keretében szövegszinten kell először felismerni és beazonosítani az egyes műveleteket, majd döntéseket kell hozni arra nézve, milyen átváltási műveleteket érdemes/lehet alkalmazni.

Az alábbi tanulmány annyiban rendhagyó, hogy kifejezetten gyakorlati szempontból vizsgálja az átváltási műveletek pedagógiai alkalmazhatóságát, mindezt komplex, több kompetenciaterületet is fejleszteni kívánó fordítási feladatokba ágyazva. Nem célja az írásnak, hogy az átváltási műveletek elméleti háttérét vizsgálja, hanem egyfajta fókuszált feladatgyűjtemény formájában olyan módszertani ötleteket tesz közzé, amelyeket angol–magyar, illetve magyar–angol viszonylatban javasolunk kipróbálásra, és amelyek tapasztalataink alapján alkalmasak arra, hogy a hallgatók elmélyítsék az alapvető transzferstratégiákat, és a későbbiekben tudatosabban tudják alkalmazni az egyes lexikai és grammatikai műveleteket. A cél ezekkel a szövegekkel az, hogy az adott órai anyagok feldolgozását követően tudják a hallgatók fordítási stratégiáikat tökéletesíteni olyan autentikus szövegek segítségével, amelyek valamelyest koncentráltabban tartalmazzák a gyakoroltatni kívánt fordítási problémákat.

A megadott példák első csoportjában két olyan szöveget teszünk közzé, amelyet az irodalmi szöveg kategóriába sorolhatunk, az ezeket követő három példa az általános, sajtó- vagy médiászövegek csoportjába tartozik, míg a tanulmányban megadott szövegek harmadik csoportja kifejezetten szakfordításra alkalmas forrásnyelvi szövegeket tartalmaz, amelyek a szerző szakfordítói praxisában valós megrendelésként fordultak elő.

Jelen írás az átváltási műveletek gyakorlását helyezi fókuszba, ugyanakkor a feladatok többségét azzal a céllal terveztük, hogy a BME TFK Erasmus+ projektje, az eTransFair (2017) keretén belül azonosított szakfordítói kompetenciákat¹ is fejlesszék. Az alapvető fordítási és nyelvi kompetenciákon kívül tehát hangsúlyt fektetünk a szakfordítók számára kiemelten fontos területekre, ezért a feladatokban a terminológiai, lektori és az információkeresési kompetencia fejlesztése kerül előtérbe.

Az egyes feladatok könnyebb alkalmazásához, illetve a módszertani/pedagógiai szempontok áttekintéséhez a feladatok leírása előtt megadtunk egy komplex fejléctet, amely az alábbiakat tartalmazza: a szöveg típusa, forrása, a fordítási irány, a feladat céljai, autentikus volta (valódi fordítási megbízás volt-e), a várható tanulási eredmények (a fejlesztendő szakfordítói kompetenciákkal), majd a feladatlírást követően néhány megoldási javaslatot teszünk közzé (ahol ez lehetséges), illetve néhány, a fordításhoz kapcsolható egyéb, pl. nyelvfejlesztésre vonatkozó tippet. Ahol a feladat megkívánja, a háttérismeretekre vonatkozóan is megadunk néhány szempontot és/vagy további módszertani javaslatot.

Az alapozó szakaszhoz kapcsolódó szövegeket két kategóriában (*Irodalmi szövegek*, illetve *Általános vagy sajtószövegek* címszó alatt) tesszük közzé (ez utóbbi műfaji sajátosságairól l. Bell 1991 és Károly 2011), míg a haladóbb szakaszhoz javasolt speciálisabb szövegeket és a hozzájuk tartozó feladatokat a *Szakszövegek* fejezetcím (a szakszöveg fogalmához l. Olohan 2015, Fiola 2013) alá rendeztük. A feladatokat

¹ a Porta Lingua 2018-as kötetében szerepel egy írás az eTransFair eddigi eredményeiről, különös tekintettel a szakfordítói kompetenciaprofilra (Szabó, előkészületben).

a könnyebb beazonosíthatóság (referencia) kedvéért külön címmel is elláttuk. Az angol nyelvű forrásszövegek angol, míg a magyar nyelvűek magyar címet kaptak.

1. Irodalmi szövegek

1.1. The Visitor

Szövegtípus: (egyszerű) irodalmi szöveg

Forrás: https://is.jabok.cz/el/JA10/let02013/J1412/um/972980/975195/New_Success_at_FCA_SB5.txt. A szöveget egy szövegértési feladatból adaptáltuk kifejezetten az első átváltási műveletek gyakorlására.

Irány: angol–magyar

Munkaforma: online vagy on-site (kontaktóra)

Cél, fejlesztendő terület: lexikai átváltási műveletek, általánosítás/konkretizálás, felbontás/összevonás, elsősorban fordítói és nyelvi kompetencia fejlesztése)

Fordítási megbízás volt? nem

Tanulási eredmény: A hallgatók irányítással (aláhúzással szegmens jelölése) képesek alkalmazni alapvető lexikai átváltási műveleteket.

Feladat: A hallgatók úgy fordítják le a szöveget, hogy az aláhúzott elemeknél megpróbálják alkalmazni az órán tanult átváltási műveleteket (jelentések szűkítése/bővítése / konkretizálás vagy általánosítás/, illetve lexikai összevonás/felbontás).

1.1. szöveg

Alison closed the door of her small flat and put down her briefcase. It had been another exhausting day at the travel agency, where she worked, and she was looking forward to being alone. There was a programme she wanted to watch on TV later in the evening. She has just started preparing her dinner when there was a knock on her door (1).

‘Oh no! Who on earth could that be?’ she muttered. She went to the door and looked through (2) the ‘spy hole’. A man of about sixty was standing there. It took her a few seconds to realise who he was. He lived in the flat below. They had passed on the stairs (3) once or twice and had exchanged the usual greetings. He had a long, thin face with two large front teeth that made him look like a rabbit.

‘Sorry to bother you but...uh...there’s something I’d like to...er...talk to you about’, he mumbled when she opened the door. Alison hesitated but then asked him to come in (4). The she noticed the dog. Alison detested dogs, particularly big ones. This one was a very old and very fat bulldog.

The man went into her small living room and sat down on the sofa. The dog followed him and climbed up on the sofa next to him (5). Its mouth (6) was open and I was breathing heavily. Allison saw several drops of saliva fall on the light green material that covered the sofa (7).

‘Do you mind if I smoke (8)?’ the man asked (9). Without waiting for an answer, he lit a cigarette.

‘You must be wondering why I have come. Well, I hope you won’t be offended, but...’ He stopped suddenly (10) and coughed (11). His face went very red (12).

Lehetséges megoldások: 1) összevonás [kopogtattak], 2) konkretizálás [kikukucskált], 3) összevonás [összefutottak] illetve általánosítás [lépcsőházban], 4) összevonás [betessékelte, beinvítalta], 5) összevonás [mellételepedett], 6) konkretizálás [pofája], 7) összevonás [huzat], 8) összevonás [Rágyújthatok?], 9) idéző igék konkretizálása [érdeklődött], 10) összevonás [elhallgatott], 11) konkretizálás vagy felbontás: [köhögésben tört ki], 12) összevonás [elvörösödött].

Tipppek:

- 1) Érdemes a fordítási feladatok kapcsán néhány kreatív feladatot végeztetni a hallgatókkal, amelyek növelik az érdeklődésüket, motiválják őket a fordításban (a fordításban alkalmazható motivációs stratégiákról ír pl. Sermann 2006):
  - a. A hallgatók a cím alapján tippelnek a tartalomra.
  - b. A hallgatók egy bekezdés elolvasása után tippelnek a folytatásra, vagy a szöveg nagy részének ismeretében adnak ötleteket a befejezésre.
  - c. A hallgatók egy kiragadott mondat vagy szövegrész alapján próbálják megjósolni a szöveg tartalmát. pl. „*She went to the door and looked through the 'spy hole'. A man of about sixty was standing there. It took her a few seconds to realise who he was.*”

1.2. Magyar kulturális reáliák

Szövegtípus: irodalmi szöveg

Forrás: ismeretlen

Irány: magyar–angol

Munkaforma: online

Cél, fejlesztendő terület: lexikai átváltási műveletek (teljes átalakítás, kompenzálás, körülírás, honosítás vagy idegenítés), információkereső, interkulturális és terminológiai kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? nem

Tanulási eredmény: a hallgatók képesek beazonosítani a kulturális reáliákat a forrásnyelvben, és a rendelkezésükre álló eszköztárból kiválasztani a legmegfelelőbb átváltási műveletet.

Háttérismeret: A lexikai elemek egy speciális csoportjával, *a reáliákkal*, illetve azok fordításával kapcsolatban már több tanulmány is napvilágot látott magyar fordítástudományi folyóiratok hasábjain (pl. Forgács 2004, Mujzer-Varga 2007, Honti 2011, Klaudy 2013, Bakti 2016) és a fordítóképzőkben – Klaudy Kinga példáját követve – sokan készíttetnek a hallgatókkal fordítástechnikai példatárakat, ahol a reáliák fordításával általában külön fejezet foglalkozik. A reáliák fordíthatósága (vagy inkább fordíthatatlansága) kapcsán a fordítónak döntést kell hozni, hogy a rendelkezésre álló műveletek közül melyiket alkalmazza. A reáliák fordításával ezért érdemes hosszabban foglalkozni, és több szövegen, több szempont alapján, anyanyelvről és anyanyelvre történő fordításokban is gyakoroltatni.

Feladat: A szövegben a hallgatók megkeresik a reáliákat, majd elkészítik a fordítást. Mivel a szöveg rövid, a hallgatókat megkérhetjük arra is, hogy „annotálják” fordítá-

sukat, azaz minden reáliához készítsenek jegyzetet, ahol leírhatják, milyen célnyelvi megoldások közül választották ki a legmegfelelőbbet, és miért.

1.2. szöveg

Van kutyánk is az eddigi Cirmos mellett. Négy-öt hónapos kis komondor és kb. hat hete van nálunk. Olyan harciasan ugatott meg múltkor a Tiszaparton, hogy mindjárt megvettem hat koronáért. Azóta van nálunk. Egy makacs, nyakas, rossz kölyök. Lusta és torkos. De halálra nevetjük magunkat, hogy evésnél miket művel. Hogy szereti a csülköt! Esténként mindig benn akar maradni. Előveszem a nádpalcát és kiáltom: „Bundás, ki! Mars! A kutya nem mozdul. Aztán kénytelen belátni, hogy ez így nem megy, kiugrik a kanapé alól, kifut a házból éjjeli állomásra, ahol a szódásüvegek között nyomban elhelyezkedik. Másnap sétálni megyek vele a Városligetbe. Ha jól viselkedik, még a Gerbaud-ba is bejöhet velem, s megesszünk egy jó somlót.

Lehetséges megoldások: Reáliák: Cirmos – *Tabby cat* (honosítás), komondor – *sheep-dog* (általánosítás), korona – *shilling* (adaptáció azonos történelmi időszakra), Tiszapart – *on the bank of the River Tisza* (betoldás) csülök – *pork* (általánosítás), Bundás – *Hector* (idegenítés), szódásüvegek – *milk bottles* (kulturális ekvivalencia vagy adaptáció), Városliget – *City Park* (általánosítás), Gerbaud – *confectionary* (általánosítás) vagy *posh café* (körülírás).

Tippek: Ebben a feladatban – kicsit megelőlegezve a grammatikai műveleteket – lehet beszélgetni a mondathatárok fakultatív változtatásáról (felbontás, lesüllyesztés), és meg lehet vitatni olyan problémákat, mint a tömondatok retorikai/stilisztikai szerepe, a hiányzó kategóriák (pl. személyes névmások helyettesítése (kutya vagy macska esetében *he/she* vagy *it?*), illetve lehet beszélgetni a szó szerinti fordítás problematikájáról (pl. *éjjeli állomás, ez így nem megy* stb).

2. Általános vagy sajtószövegek

2.1 . *Beautiful Women*

Szövegtípus: sajtószöveg

Forrás: <https://www.livescience.com/8456-beautiful-women-denied-manly-jobs.html>

Irány: angol–magyar

Munkaforma: online

Cél, feljesztendő terület: lexikai és grammatikai átváltási műveletek (lexikai cserék, aktív/passzív váltás stb.)

Fordítási megbízás volt? nem

Tanulási eredmény: A hallgatók képesek irányítással (megfelelő instrukciók révén) beazonosítani, mikor kell lexikai, mikor nyelvtani átváltási műveleteket alkalmazni, s ezek közül melyik az optimális megoldás.

Háttérismeret: Ezt a szöveget akkor érdemes bevetni, amikor a hallgatók már megismerkedtek a lexikai és a grammatikai átváltási műveletekkel is. A tanulási folyamatnak ebben a szakaszában érdemes felhívni a figyelmüket az egyes klasszikus (kötelező és fakultatív) átváltási műveletek közötti különbségekre.

Feladat: A hallgatók azonosítsák azokat a szegmenseket, ahol igésíteni lehet (ld. táblázat a megoldási javaslatoknál), ahol érdemes konkretizálni (szürkével jelölve), illetve ahol kötelező átváltási műveleteket kell alkalmazni (aláhúzással jelölve).

2.1. szöveg

Beautiful Women Are Denied Manly Jobs

Attractive people are usually at a slight advantage when it comes to getting a job. But a new study finds that for women in traditionally masculine fields, beauty can be a burden.

Attractive women were discriminated against when applying for jobs considered «masculine» and for which appearance was not seen as important to the job, according to a study published in the May/June issue of the Journal of Social Psychology. Such positions included job titles like manager of research and development, director of finance, mechanical engineer and construction supervisor.

“In these professions being attractive was highly detrimental to women,” study author Stefanie Johnson, assistant professor of management at UC Denver Business School, said in a statement. “In every other kind of job, attractive women were preferred. This wasn’t the case with men, which shows that there is still a double standard when it comes to gender.”

According to Johnson, beautiful people enjoy a significant edge in life. They tend to get higher salaries, better performance evaluations, higher levels of admission to college, better voter ratings when running for public office and more favorable judgments in legal trials.

But the advantage doesn’t always hold for women, Johnson found. In one experiment, participants were given 204 photos of university students (all Caucasian and dressed in business clothing) and asked to rate their attractiveness on a scale of one to seven. The participants were then asked to rate how suitable each person in the photographs would be for a series of occupations.

Lehetséges megoldások: Példák igésítésre, illetve konkretizálásra:

Where in the text?	Source segment	Target segment
Line 1	... at a slight advantage...	.. <i>némi előnyt élveznek...</i>
Line 13	... when it comes to gender...	... <i>ha a nemi szerepeket vesszük górcső alá/vizsgáljuk...</i>
Line 14	...tend to get ... higher levels of admission to college,...	... <i>nagjobb eséllyel veszik fel őket egyetemre...</i>
Line 15	...tend to get.... more favorable judgments in legal trials.	... <i>kedvezőbb ítéletre számíthatnak a bíróságokon.</i>

Tippek: A szöveg kiválóan alkalmas a különböző regiszterek bemutatására is (*women* = *nők, hölgyek, a gyengébbik nem képviselői* stb.).

2.2. Vidéki élet

Szövegtípus: általános szöveg (téma: turizmus)

Forrás: Bükfürdő prospektus 2011, <http://www.rendesajanlat.hu/bukfurdo-es-kornyeke/>

Irány: magyar–angol

Munkaforma: online és on-site

Cél, fejlesztendő terület: specifikus műveletek (kihagyás és betoldás), kötelező átváltási műveletek gyakorlása, nyelvi és fordítási, illetve interkulturális kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? igen

Tanulási eredmény: A hallgatók képesek elsősorban (kötelező) nyelvtani betoldással megfelelő célnyelvi fordítást létrehozni angolul.

Háttérismeretek: Ennél a szövegnél érdemes beszélni a hiányos mondatrészekről (kopula stb.), illetve ezek fordíthatóságáról.

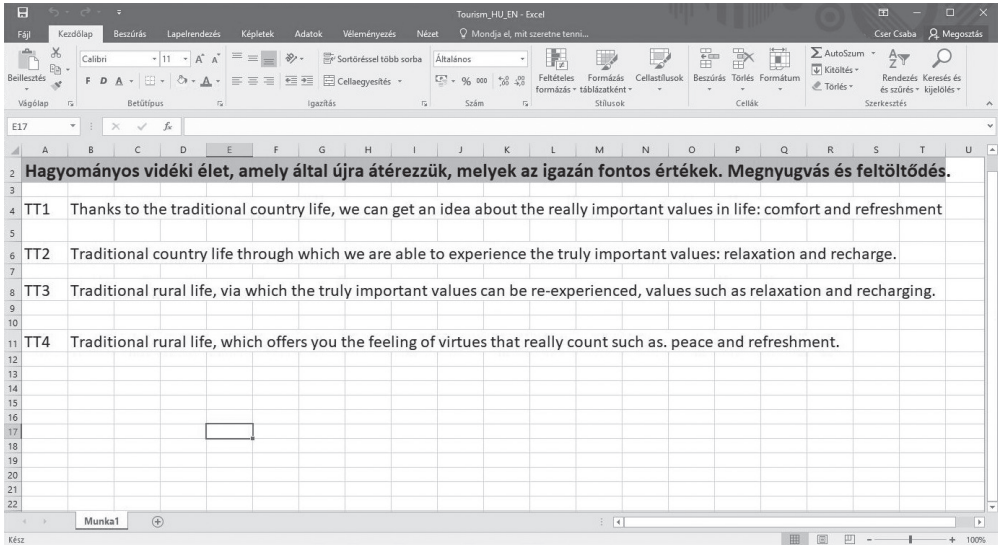
Feladat: Fordítsák le a hallgatók a szöveget az online héten. Érdemes lehet a beadott fordításokból kiemelt egységeket Excel-táblázatba rendezni, és átbeszélni, ki, milyen műveleteket használt, ki, milyen (kötelező jellegű) betoldásokat végzett.

2.2. szöveg

Hagyományos vidéki élet, amely által újra átérezzük, melyek az igazán fontos értékek. Megnyugvás és feltöltődés. Esténként a gyógyvíz illatát hozza a lágy fuvallat, érzékeit válogatott ínyencségek kényeztetik. Tökéletes kikapcsolódás az üdezöld puha pázsit és különleges madárfajok lakhelyén, ahol lélegzetelállító a táj. Ott, ahol az Alpok meredek szikláit a magyar táj egyre megszelídíti. Ott, ahol gólyák fészkelnek a házak magasán. Vadludak éneke hallik, és bíborszínű naplemente gyönyörködtet. Hullámzó búzatáblák, hömpölygő folyó, amely horgászni hív. Természet-közelségben. Élet-közelségben.

Lehetséges megoldás: If you come here and have a taste of our traditional countryside, you will realise what life is all about. All you need to do is slow down, relax and recharge your batteries. In the evenings, a gentle breeze carries the smell of thermal water; your senses are pampered by various culinary specialities. You can have a perfect getaway here where the grass is freshly green and where unique bird species flutter above breath-taking scenery. Here the steep cliffs of the Alps are tamed by Hungarian meadows. Storks sit on top of chimneys, and wild geese sing in red sunsets. There are undulating wheat-fields and rolling streams that attract fishermen. You are near nature, near life.

Megoldások összehasonlítása Excelben:

Tipp: Megvitathatjuk a hallgatókkal, milyen a szöveg stílusa, esetleg megmutatjuk a célnyelvi szöveget anyanyelvi beszélőknek (kiadhatjuk ezt is feladatnak). Míg a magyar fülnek az ilyen angol szöveg kissé érzégszavak, csöpögősnek tűnhet, a tapasztalat azt mutatja, hogy az amerikai célközönség (általában) kifejezetten szereti az ilyen jellegű megfogalmazást.

2.3. A brit parlament

Szövegtípus: általános szöveg (téma: politika)

Forrás: Vince, Michael (2003). *MacMillan Advanced Language Practice*. Oxford: MacMillan. Chapter 12. Government and Society, p. 231

Irány: angol–magyar

Munkaforma: online

Cél, fejlesztendő terület: átváltási műveletek beazonosítása, interkulturális és lektori kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? nem

Tanulási eredmény: A hallgatók képesek megfelelő irányítással beazonosítani, hogy egy célnyelvű fordításban milyen átváltási műveleteket alkalmazott egy másik fordító.

Feladat: online héten: a) Végezzék el a hallgatók a megadott forrás (Vince-könyv) szöveghez kapcsolódó feladatát (gap-filling), majd ezt követően fordítsák le a szöveget. On-site héten: válasszunk ki a beküldött (Moodle-ba feltöltött) fordításokból egy mintát, és keressenek a hallgatók példákat az alább megadott átváltási műveletekre! (Írják le a sorok számát, valamint adják meg a kérdéses szegmenst!)

2.3. szöveg

Do the gap-filling and translate the text into HUN.

Viewed from the outside at least, the Houses of Parliament look impressive. The architecture gives the place a traditional look, and the buildings are sandwiched between a busy square and the river, making them a cross between the country house of an eccentric duke and a Victorian railway station. You have only to learn that the members speak to each other as ‘The Honourable Member to complete the picture of a dignified gentlemen’s club, with of course a few ladies to make up the numbers. Sadly, over the past few years first radio, and now television, have shown the general public, who are after all the electorate, what in fact goes on when bills are discussed and questions are asked. The first obvious fact is that the chamber is very rarely full, and there may be only a handful of members present, some of whom are quite clearly asleep, telling jokes to their neighbour, or shouting like badly-behaved schoolchildren.

Hallgatói fordítás:

1 A brit parlament fantasztikus, legalábbis kívülről nézve. A hagyományos archi-
 2 tektúrájú épület egy nyüzsgő kis tér és egy folyó között helyezkedik el, s összes-
 3 ségében olyan, mintha egy Viktória korabeli vasútállomást keresztettek volna
 4 egy külön nemes úr rezidenciájával. Az esetleg információértékű lehet, hogy
 5 a képviselők „nagyiszteletű uram”-nak szólítják egymást. Ettől akár egy elegáns
 6 golfklubban is érezhetnék magukat, ahol mutatóba azért pár hölgy is akad.
 7 Sajnálatos módon a rádió, majd később a televízió megjelenésével a közvéle-
 8 mény – azaz a választópolgárok – megtapasztalhatták, mi is folyik a parlament-
 9 ben, amikor a tagok a törvényjavaslatokat megvitatják. Az első szembetűnő
 10 dolog az, hogy a teremben ritkán van teltház, a padokban egy tucatnyi képviselő,
 11 ha ott van, azok többsége is bóbiskol, viccelődik a padszomszédjával vagy üvöl-
 12 tözik, mint valami idióta kisiskolás.

- 1) Mondathatárok áthelyezése:
- 2) Lexikai konkretizálás:
- 3) Lexikai általánosítás:
- 4) Lexikai csere:
- 5) Több állítmányból kevesebb állítmány:
- 6) Nyelvtani betoldás:
- 7) Teljes lexikai átalakítás:
- 8) Lexikai betoldás:
- 9) Lexikai felbontás:
- 10) Antonim fordítás:
- 11) Kihagyás:

3. Szakszövegek

3.1. Harangláb

Szövegtípus: műszaki (turisztikai) szakszöveg

Forrás: *Pannon pleasure honlap*: <http://www.pannon-pleasure.eu/hu/kereses/pankaszi-szoknyas-haranglab.html>

Irány: magyar–angol

Munkaforma: online és on-site

Cél, fejlesztendő terület: lexikai és grammatikai átváltási műveletek, információkeresési, terminológiai és lektori kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? igen

Tanulási eredmény: A hallgató képes különbséget tenni az egyes fordítói (szakterületi, nyelvi stb.) kompetenciaszintek között; képes arra, hogy az egyes lexikai elemek közötti szemantikai különbségeket azonosítsa és verbálisan megfogalmazza, valamint értékelni tudja a célnyelvi szöveget lektori szempontok alapján.

Fordítás előtti feladatok:

Kérdések: a) Ki a célközönség? b) Milyen kiadványban találkozhatunk ezzel a szöveggel?

1) Húzzuk alá a reáliákat a forrásnyelvi szövegben, és állapítsuk meg, melyek kulturális, melyek szakterületi reáliák.

2) Az alábbiakban megadtuk a lent közölt angol változatok fordítói profiljait. Párosítsuk össze a profilokat a szövegekkel, majd próbáljuk párokban megfogalmazni, milyen különbségek láthatók a szövegek között!

Tipp: Mindig érdemes bevezetésként elbeszélgetni a szövegről (célközönség, a szöveg funkciója és üzenete stb., erről német nyelven ld. Csátár 2006), hogy ez beépüljön a hallgatók mindennapi gyakorlatába. Érdemes többféle szótározási feladatot is adni (pl. Heltai 1991), illetve a mondat szintű átváltási műveleteket szövegszintű kontextusba helyezni, ahol lehetséges.

3.1. szöveg

HU<EN: Pankaszi szoknyás harangláb. Négy harangtartó tölgyfaoszlopa egymást keresztező tölgyfatalpon áll, a tölgyfatalpak tartják a szoknya tíz oszlopát is. Az összes oszlopot két irányban dúcok és könyökfák merevítik ki, és koszorúgerendák fogják össze. Érdekessége, hogy a toronytörzs és a sátortető szerkezeti részei jó állapotban voltak, így az idők folyamán elpusztult szerkezeti elemeket a harangtorony lebontása nélkül cserélték ki.

Fordítói profilok:

- elsőéves szakfordító hallgató, eredeti végzettsége építőmérnök
- végzős szakfordító hallgató, eredeti végzettsége bölcsész
- végzős szakfordító hallgató, eredeti végzettsége építésmérnök
- szakfordító 20 év tapasztalattal, eredeti végzettsége bölcsész
- műszaki szakfordító 20 év tapasztalattal műszaki szakszövegek fordítása terén

a) Pankasz community's bell-tower. The four oak posts which support the bell, stand on oak tie beams crossing each other. These tie beams support the ten posts which support the – in Hungarian so called – “skirt”. All the posts are braced in two directions with struts and brackets, and held together with ring beams. It's curiosity is that the core of the bell-tower and the tent roof's structural elements remained in good condition, so other elements which needed restoration could be renewed without demolition of the bell-tower.

b) Skirted belfry at Pankasz. The four oak studs of the belfry stand on an intersecting oak bottoms that also hold the ten studs of the shingle skirt that is an ancient thatched roof. Every stud is strutted by props and knee-pieces in two directions and they are braced by crossbeams. The real curiosity of the belfry is that the components of the steeple and the tent roof were in a good state of preservation so the parts that were ruined during the course of time could be replaced without demolishing the bell tower.

c) Skirted belfry of Pankasz. The four oak posts supporting the bell chamber stand on crossed oak sill beams, the oak sill beams also support the ten posts of the skirt. Every post is braced by struts and knee braces in two directions, with a ring beam connecting the posts on the top. Interestingly the structural parts of the bell chamber and pyramid roof remained in good condition so the structural elements damaged over time were replaced without the need to demolish the bell tower.

d) The skirted belfry of Pankasz. Its four oak pillars holding the bell stand on an oak base made up of intersecting beams and they support the ten pillars of the skirt as well. All the pillars are supported by braces and knee timbers and are joined together by ring beams. A unique feature of the belfry is that its tower base and its roof structure have stood the test of time so its decayed structural elements could be replaced without having to dismantle the bell tower.

e) Skirted belfry in Pankasz. Its four oak columns stand on oak plinths crossing one another and they support the ten columns of the skirt as well. All columns are braced by props and knee timbers in both directions and are connected by ring beams. It is interesting to note that the structures of the tower body and the tent roof were in good condition, so the structural elements destroyed over time were replaced without removing the bell tower.

További feladat: Elemezzük a szegmenseket az alkalmazott lexikai és grammatikai átváltási műveletek alapján! Próbáljuk megfogalmazni, miért tetszik jobban az egyik megoldás, mint a másik. Elemezzük, hogy szemantikai szempontból mi lehet a különbség az alábbi elemek között: *all/every, strutted/braced/supported by, tower core/steeple/chamber/base/body, demolish/dismantle/remove*

f)

ST szegmens	TTa	TTb	TTc	TTd	TTe
Az összes oszlopot két irányban dúcok és könyökfák merevítik ki,...	<i>All the posts are braced in two directions with struts and brackets</i>	<i>Every stud is strutted by props and knee-pieces in two directions</i>	<i>Every post is braced by struts and knee braces in two directions,</i>	<i>All the pillars are supported by braces and knee timbers</i>	<i>All columns are braced by props and knee timbers in both directions</i>
...a toronytörzs és a sátoztető szerkezeti részei jó állapotban voltak.	<i>the core of the bell-tower and the tent roof's structural elements remained in good condition</i>	<i>the components of the steeple and the tent roof were in a good state of preservation</i>	<i>the structural parts of the bell chamber and pyramid roof remained in good condition</i>	<i>its tower base and its roof structure have stood the test of time</i>	<i>the structures of the tower body and the tent roof were in good condition</i>
Érdekessége, hogy...	<i>It's curiosity is that</i>	<i>The real curiosity of the belfry is</i>	<i>Interestingly</i>	<i>A unique feature of the belfry is that</i>	<i>It is interesting to note that</i>
...a harangtorony lebontása nélkül...	<i>without demolition of the bell-tower</i>	<i>without demolishing the bell tower</i>	<i>without the need to demolish the bell tower.</i>	<i>without having to dismantle the bell tower</i>	<i>without removing the bell tower.</i>

3.2. Ügyvédi levél

Szövegtípus: jogi szakszöveg

Forrás: bírósági kirendelés (forrás etikai okokból nem megadható)

Irány: magyar–angol

Munkaforma: online és on-site

Cél, fejlesztendő terület: lexikai és grammatikai átváltási műveletek, interkulturális és terminológiai kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? igen

Tanulási eredmény: A hallgató képes jogi szakszövegekben felismerni a jogi terminusok által jelölt fogalmakat, tisztában van a célnyelvi megfeleltetés nyelvi, interkulturális és terminológiai szempontjaival.

Háttérismeret: Érdeemes a szöveg kiadása előtt átbeszélni, milyen jogi aktusok vannak az Európai Unióban, ezek közül mi kötelező érvényű. Fontos, hogy a hallgatók tisztában legyenek a szövegben szereplő határozat tartalmával, a jogsértés esetén beálló következményekkel. Fontos tisztázni, ki írta a levelet kinek, mi az ügyvédi levél célja (ehhez természetesen látni kell az egész levelet, itt viszont helyhiány miatt csak a levél első bekezdése szerepel). Előzetes olvasmányként kiadhatjuk Fischer (2008) cikkét a magyar nyelvre vonatkozó Uniós terminusalkotásról.

Feladatok:

- 1) Lesüllyesztés: Szétbontható több mondatra a forrásnyelvi mondat?
- 2) Keresd meg a főmondatot és a mellékmondatokat!
- 3) Keresd meg a forrásnyelvi és a célnyelvi szövegben is a folyamatos melléknévi igeneveket! Hasonlítsuk össze az elemeket, és vitassuk meg a kapott eredményeket!

- 4) Mi minősül ebben a szövegben terminusnak?
 5) Mi helyettesíti a megjelölt szegmenseket a célnyelvi fordításban?

- a. 1. sor: igazolt = ...
 b. 3. sor: kapcsolatos = ...
 c. 4. sor: kartellügyben = ...
 d. 5. sor: szóló = ...
 e. 8. sor: határozat = ...
 f. 10. sor: fordulok Önhöz= .....

- 6) Miért kerültek bele a célnyelvi szövegbe az alábbi szegmensek? (*to the present letter, hereby, settle*)
 7) Miért nem fordították le az alábbi szegmenst? (*Korlátolt Felelősségű Társaság*)

3.2 szöveg

<p>Kelt: Budapest, 2018. január 12.</p> <p>Tisztelt Hölgyem / Uram! Alulírott, mint a</p> <p>SPECIAL TRANS Korlátolt Felelős- ségű Társaság (székhely: 1111 Buda- pest, Minta u. 70.; cégjegyzékszám: Cg. 123-456; „Társaság”)</p> <p><u>1. sz. melléklet</u> szerinti meghatalma- zással igazolt jogi képviselője, az Eu- rópai Bizottság 2016. július 19-én kelt Tehergépjárművekkel kapcsolatos kar- tellügyben C(2016) 4673, (AT.39824) dokumentum számon, az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cik- kének és az EGT-megállapodás 53. cikkének alkalmazását érintő verseny- felügyeleti eljárásban hozott határoza- ta („Határozat”) alapján a Társaságot megillető kártérítés követelésével kap- csolatban fordulok Önhöz.</p>	<p>Place and date: Budapest, 12 January 2017</p> <p>Dear Sir / Madam, I, the undersigned, as the legal represen- tative of</p> <p>SPECIAL TRANS Korlátolt Felelős- ségű Társaság (seat: 1111 Budapest, Minta u. 70.; Hungary; registration number: Cg. 123-456 „Company”)</p> <p>-- authorized the power of attorney at- tached as <u>Annex 1</u> to the present letter- hereby request you to settle the Com- pany’s claim for damages on the basis of the European Commission’s decision number C(2016) 4673. (AT.39824) ren- dered on 19 July 2016 in competition supervision proceedings concerning the application of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 53 of the EEA Agree- ment with respect to the Trucks Cartel Case (“Decision”).</p>
---	---

Lehetséges megoldások:

- 1) Párhuzamosan szerkesztett szövegeknél az a gyakorlat, hogy amennyire megoldható, tartjuk az eredeti mondat szerkezetet.

- 2) Főmondat: a Társaságot megillető kártérítés követelésével kapcsolatban fordulok Önhöz.
- 3) HUN: *szóló, érintő, megillető* – EN: *on, in, for*
- 4) *decision* = *határozat* (EU jogi aktus)
- 5) *igazolt* = kihagyás, *kapcsolatos* = kihagyás, *kartellügyben* = to the Trucks Cartel Case, *határozat* = decision, *fordulok Önhöz* = request you
- 6) *to the present letter* – a melléklet pontosítása miatt (fakultatív művelet), *hereby* – a hivatalos jelleg fokozására [ezennel], *settle* (követeléssel kapcsolatban – *settle the Company's claim*)
- 7) Mert a társasági forma (itt Kft.) a cégnév részét képezi.

3.3 CD review

Szövegtípus: zenei szakszöveg

Forrás: régizenei CD kritika, *Fanfare 2014*: <https://www.highbeam.com/doc/1P3-3596998231.html>

Irány: angol–magyar

Munkaforma: online

Cél, fejlesztendő terület: lexikai és grammatikai átváltási műveletek, valamint terminológiai, információkereső és szakterületi kompetencia fejlesztése

Fordítási megbízás volt? igen

Tanulási eredmény: a hallgatók megfelelő körültekintéssel állnak neki egy szakszövegnek, elvégzik a megfelelő elemző, értelmező és terminuskereső munkát. A szakszövegben alkalmazott lexikai és grammatikai műveleteket tudják azonosítani, instrukciók alapján a megadott műveletek segítségével tudnak célszegmenseket alkotni.

Háttérismeretek: Hívjuk fel a hallgatók figyelmét arra, hogy olyan szakmai szövegben, amelyhez a fordítónak nincs meg a megfelelő háttértudása, több olyan csapda is lehet, amelyet információkereséssel nem feltétlenül tudunk kikerülni. Ilyen pl. a zenei darabokban a hangnem megadása, pl. a-moll (a moll betűjele mindig kisbetű), E-dúr (a dúr betűjele viszont mindig nagybetű, de csak a magyar nyelvben!)

Feladatok:

Fordítás előtti feladatok:

Online héten:

- 1) Nézzük meg, milyen fórumon jelent meg az alábbi kritikarészlet, és határozzuk meg, ki a célközönség!
- 2) Jelöljük be azokat a szegmenseket, amelyek többjelentésűek, és amelyek a szövegben terminusként jelenhetnek meg!
- 3) Melyek azok az elemek, amelyeket nem fordítunk, mert a magyarban is ebben a formában használjuk?
- 4) Lexikai átváltási műveletek: Párokban vitassuk meg a szegmensek jelentését, és hogy milyen művelettel lenne célszerű fordítani.
  - a. *fleshes out his programme*
  - b. *reconstruction of concertos*
  - c. *period-instrument ensemble*
  - d. *violin part remaining generally within the ensemble*

- e. *slightly acidulous, though by no means starchy timbres*
 f. *place the performance in a class by itself*
 g. *with the performance engaging in its élan*
 5) Készítsünk nyersfordítást a szövegből.

On-site héten (kontaktórán):

- 1) Keressünk a szövegben példákat befejezett melléknévi igenevekre, és nézzük meg kis csoportokban, ki, milyen grammatikai műveletet használt a fordításban!
- 2) Végezzünk el összevonást magyar célnyelvre az alábbi szegmenseken: *period-instrument, opening movement, solo part*, illetve felbontást: *period-instrument throughout*. Konkretizáljuk az alábbi elemeket: *program, notes, clear, playing, includes*.
- 3) Mutassuk meg a mintafordítást a hallgatóknak, és elemezzük a fordító által használt átváltási műveleteket! pl. *remaining generally within the ensemble – belesimul a zenekari tuttiba; that's neither exaggerated nor unseemly – mindezt illő mértékkel; stb.*
- 4) Vitassuk meg, miért alkalmazott betoldást a fordító? pl. *Kalló átiratában, vagy egyben elegáns.*

3.3 szöveg

Zsolt Kalló fleshes out his program of Johann Sebastian Bach's two violin concertos (in A minor and E major) with reconstructions of lost violin concertos (in D minor and G minor) although it's not entirely clear from the notes or the performances just which compositions flesh out which others. The Capella Savaria, identified in the notes as Hungary's first period-instrument ensemble, plays the First Concerto's opening movement with a vigor that's neither exaggerated nor unseemly, the violin part remaining generally within the ensemble but emerging with startlingly in some passages. If the vitality of the playing recalls Isaac Stern's in this repertoire, their slightly acidulous, though by no means starchy, timbres place their performance in a class by itself. The solo part comes to the fore in the work's *Andante* (Katalin Tamás's notes identify the movement as a sort of hybrid ritornello and passacaglia), though the continuo remains prominent throughout (Kalló variously includes an archlute and bassoon as well as a harpsichord in these readings). The solo part also nearly dominates the finale with the performance engaging in its élan.

Lehetséges megoldások:

- 1) *Fanfare, zenei szakemberek számára megjelenő kritikai szaklap*
- 2) *minor, major, notes, period, movement, passage, timbres*
- 3) *concerto, andante, ritornello, passacaglia, continuo, finale, archlute*
- 4) *identified, remaining, emerging*
- 5) *Összevonás: korhű, nyitótétel, hegedűszóló; felbontás: korhű hangszereket megszólaltató, a darab során mindvégig; konkretizálás: CD-műsor, CD-melléklet vagy CD-kísérőszöveg, egyértelmű, hegedűjáték/játékmód/játékstílus, szerepel/ szerepeltet*

EN<HU: A Capella Savaria CD-műsorában a koncertmester Kalló Zsolt Bach két hegedűversenye mellé (a-moll és E-dúr) beemel két saját hegedűverseny-átíratot is (d-moll és g-moll), noha a CD- mellékletből nem derül ki egyértelműen, hogy melyiket szánta a lemez gerincének. A Capella Savaria, amely a CD-borító szerint Magyarország első, korhű hangszereken játszó kamarazenekara, az első hegedűverseny nyitótételét rendkívül energikusan adja elő, mindezt illő mértékkel. A hegedűjáték szépen belesimul a zenekari tuttiba, csak időnként döbbenünk rá, hogy szólóhangszert hallunk. Míg a hegedűjáték vitalitásában emlékeztet Isaac Stern stílusára, a hegedű kicsit fanyar, mégis feszes játékmódja a zenekar e felvételét egészen egyedivé teszi. A hegedűszóló a versenymű *Andante* tételében kerül előtérbe, (amely Tamás Katalin CD-kísérő szövege szerint a ritornello és passacaglia keveréke) noha a continuo is végig fontos szerepet játszik. (Kalló átíratában kíséretként a csembaló mellett egy archlute és egy fagott is szerepel.) A hegedűszóló szinte végig uralja a zárótételt is lendületes, egyben elegáns előadásmóddal.

Konklúzió

Klaudy Kinga munkássága nyomán a magyarországi fordítóképzésben számos oktató alkalmazza az átváltási műveleteket fordítástechnikai alapozó kurzusain. Egyfelől azért, hogy elméleti háttérismeretként konkrét rendszerbe foglalt stratégiákat adjanak a hallgatók számára, másrészt pedig azért is, hogy a műveletek gyakorlati alkalmazása során tudatos döntési helyzeteket teremtsenek a fordítási folyamatban, és ezzel fokozzák a hallgatók fordítói tudatosságát. Tanulmányunkban olyan módszertani ötleteket adtunk közre, amelyeket angol–magyar, illetve magyar–angol viszonylatban általános és sajtószövegek, valamint szakszövegek segítségével mutattunk be. Ez utóbbi területen a forrásnyelvi szövegeket konkrét piaci megbízásokból válogattuk, és megjelöltük, hogy az adott szöveggel kapcsolatos online és on-site feladatok elvégzése során milyen kompetenciaterületeket fejleszthetnek a fordítóképzésben részt vevő hallgatók. A bemutatott feladatok a BME TFK eTransFair projektjének keretében belül kialakított módszertani portálra kerülnek majd fel, ahová további módszertani ötleteket várunk sajtószövegek és szakszövegek fordításával kapcsolatban.²

IRODALOM

- Bakti Mária (2016): Brit és egyesült államokbeli reáliák magyarul. Kulturális átváltási műveletek Bill Bryson Jegyzetek egy nagy országból című művének magyar fordításában. In: Vermes Albert (szerk.) *A FORDÍTÁS ARCAI. Ünnepi kötet. A fordítás arcai című konferenciasorozat 10. évfordulója alkalmából*. Eger: Liceum, 108–120.
https://webshop.uni-eszterhazy.hu/public/uploads/a-forditas-arcai_58b96128b609d.pdf (Letöltve: 2018.05.03.)
- Bell, A. (1991): *The language of news media*. Oxford: Blackwell.

---

² Az ötleteket és feladatokat az eTransFair honlapjára várjuk angol nyelven:
<https://etransfair.eu/methodology>

- Csatár Péter – Farkas Orsolya – Iványi Zsuzsanna – Molnár Anna – Barna János (2006): *Übersetzungswerkstatt: Ein praxisorientiertes Übungsbuch*. Budapest: Bölcsész Konzorcium.
http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Germanisztika/118Csat%Elr/uebersetzungswerkstatt_szerk_vegl_2006.pdf (Letöltve: 2016. 09.30.)
- eTransFair (2017): *Monitored set of skills for the job profile of specialised translators*.
<https://etransfair.eu/about/intellectual-outputs/io1-competence-card> (Letöltve: 2018.05.02.)
- Fiola, M. A. (2013): Should the market dictate the content of specialised translation curricula? *Connexions, international professional communication journal* 1/1, 59–63.
<https://connexionsj.files.wordpress.com/2013/05/fiola.pdf> (Letöltve: 2018. 04.22.)
- Fischer Márta (2008): Az európai uniós fordítás és terminusalkotás magyar vonatkozásai. *Magyar Nyelvőr* 132/4, 385–402. <http://nyelvor.c3.hu/period/1324/132401.pdf> (2017.10.11.)
- Forgács Erzsébet (2004): Reáliák és fordításuk Garaczi László műveiben. *Fordítástudomány* 6/2, 38–56.
- Heltai Pál (1991): *Fordítás az angol nyelvvizsgán*. Budapest: Druck Kft.
- Honti Enikő (2011): A reáliák fordítása. In: Horváthné Molnár Katalin – Antonio Donato Sciacovelli (szerk.) „Az alkalmazott nyelvészet regionális és globális szerepe” *A XXI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásai*. Vol. 8. Budapest–Szombathely–Sopron: MANYE-NYME, 293–298.
http://www.kodolanyi.hu/manye/2011_szombathely/kotet/37_honti.pdf (Letöltve: 2018. 04.10.)
- Károly Krisztina (2006): Szövegkutatás és fordítástudomány. In: Dróth Júlia (szerk.) *Szaknyelv és szakfordítás 2005–2006*, Gödöllő: Szent István Egyetem, GTK, 33–40.
- Károly Krisztina (2011): Sajtószöveg és fordítás. A topikszerkezet és a hírtartalom viszonya újságcikkek fordításában. *Magyar Nyelvőr* 134/4, 459–480.
<http://nyelvor.c3.hu/period/1354/135406.pdf> (2018.04.22.)
- Klaudy Kinga (1997): *A fordítás elmélete és gyakorlata. Angol, német, francia, orosz fordítástechnikai példatárral*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy Kinga (1999): *Bevezetés a fordítás gyakorlatába. Orosz, angol, német, magyar fordítástechnikai példatárral*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy Kinga (2003): *Languages in Translation. Lectures on the theory, teaching and practice of translation. With illustrations in English, French, German, Russian and Hungarian*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy Kinga (2007): *Nyelv és fordítás. Válogatott fordítástudományi tanulmányok*. Budapest: Tinta.
<https://docplayer.hu/1398427-Klaudy-kinga-nyelv-es-forditas.html> (Letöltve: 2018.05.02.)
- Klaudy Kinga (2013): Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában. In: Bárdosi, Vilmos (szerk.) *Reáliák – A lexikológiától a frazeológiáig. Értelmezések és fordítási kérdések*.
https://www.researchgate.net/publication/316166778_Nyelvi_es_kulturalis_aszimmetria_a_realiak_forditasaban (Letöltve: 2018.05.02.)
- Mujzer-Varga Krisztina (2007): A reáliafogalom változásai és változatai. *Fordítástudomány* 9/2, 55–84.
- Olohan, M. (2015): *Scientific and Technical Translation*. New York: Routledge.
- Sermann Eszter (2006): *A motiváció szerepe a fordítás oktatásában*. In: Dróth Júlia (szerk.) *Szaknyelv és szakfordítás 2005–2006*, Gödöllő: Szent István Egyetem, GTK, 108–117.
- Szabó Csilla (előkészületben). Szakfordítói kompetenciaprofil, képzőintézményi SWOT-elemzés, és szakfordítói mintatanterv: a BME INYK eTransFair projektjének első eredményei. In: *Porta Lingua 2018*. Budapest: Szaknyelvoktatók és Kutatók Országos Egyesülete.